

ISSN: 2789-4444
2789-4452تحتقیق مجلہ پنجابی زبان تے ادب
ادارہ پنجابی سلیکھ تے رہتل سار

پنجاب کلچر

(چھپیمانی)

جلد 03، شماره 02، مسلسل شماره نمبر 06..... جولائی، دسمبر 2023ء

مدیر اعلیٰ

پروفیسر ڈاکٹر نبیلہ رحمن

مدیر

ڈاکٹر ظہیر احمد شفیق

نائب مدیر

ڈاکٹر کرامت علی مغل

پنجاب یونیورسٹی، لاہور

مقالہ لکھن والیاں لئی اصول تے قاعدے / ہدایتاں

- 1- مقالہ ان چھپیا ہووے تے کسے دوسری تھاں چھپن لئی نہ گھلیا ہووے۔
- 2- مقالہ ان پیج پروگرام، 14 نوٹ وچ کمپوز ہووے تے سوٹ تے ہارڈ دوویں طرح گھلیا جاوے۔
- 3- مقالے دے پہلے صفحے اُتے پٹھ لکھت معلومات ایس ترتیب نال درج ہوں:
مقالہ نگار دا پورا ناں، عہدہ، ادارہ، ڈاک پیس، فون نمبر: دفتر تے موبائل، ای میل پیس، مقالے دے ان چھپے ہون دی آپ گواہی تے دستخط۔
- 4- ہر مقالے دے نال اوس دا انگریزی وچ خلاصہ (Abstract) 100 توں 200 لفظاں وچکار لازم لکھیا ہووے تے اوس خلاصے وچ اوہناں اکھراں پٹھ لکیر لائی جاوے۔ جہڑے انٹرنیٹ سرچ لئی اُگھوں یاں خاص (Key words) لئی استعمال ہو سکے۔ گھٹ توں گھٹ 5 اکھراں جہڑے مقالے دے مختلف پکھاں نوں ظاہر کرن مثلاً جے کوئی مقالہ چڑھدے یا مشرقی پنجاب دے ادب بارے ہے تے لفظ Indian Punjabi Literature پٹھ لکیر لائی جاوے جے اس وچ کسے خاص شخصیت، ادبی صنف یاں لوک ادب دا ذکر ہووے تے اوس شخصیت، صنف تے لوک ادب دے اوس خاص کھیت پٹھ لکیر لائی جاوے۔ ایسے طرح مقالہ جینہاں سرناویاں نوں پُر دا اے یاں جس کھیتی دا ویرا کردا اے اوہناں دے پٹھ وی لکیر لائی جاوے جو Folk، Social & Political Culture، Colonial، Feminist، وغیرہ
- 5- مقالے وچ جدوں پہلی وار کسے اہم شخصیت دا ناں آوے تے کمائیاں (بریکناں) وچ اوس دی تاریخ پیدائش تے تاریخ وفات (موتے مطابق) درج کیتی جائے۔ جے کر کے حکمران یاں بادشاہ دا ذکر آوے تے اوہدی اوہدی حاکمی دے سال لکھے جان اتے کسے اہم یاں خاص کتاب دی صورت وچ اوس دا چھپن ویرا لکھیا جاوے۔
- 6- پنجابی توں علاوہ دو جہاں زبانوں وچ شخصیتاں دے ناں یاں کتاباں دے سرناویں کمائیاں وچ انگریزی اکھراں وچ لکھے جان۔
- 7- حوالیاں، مآخذ اں کتابیات لئی ”پنجاب کلچر“ لئی متھے طریقے نوں اپنایا جاوے، مثال دے طور تے:
کتاب دا حوالہ: عبدالغفور قریشی۔ پنجابی ادب دی کہانی (لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، 1989ء) 40۔
کتابیات وچ اندراج: عبدالغفور قریشی۔ پنجابی ادب دی کہانی۔ لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، 1989ء
مضمون دا حوالہ: فوزیہ حنیف، ڈاکٹر، ”ترقی پسند تحریک تے پاکستانی پنجابی ڈرامہ“، کھوج 81 (جولائی۔ دسمبر 2018ء): 47۔
مآخذ یاں کتابیات وچ اندراج:
فوزیہ حنیف، ڈاکٹر، ”ترقی پسند تحریک تے پاکستانی پنجابی ڈرامہ“، کھوج 81 (جولائی۔ دسمبر 2018ء) 47-81

Online Sources لئی:

ویب سائٹ دا پورا پیس، اوس توں فائدہ چکن دی تاریخ، جس مضمون دا حوالہ دتا جائے اوس دے سرناویں تے لیکھک دا ناں وی دیو۔

- 8- HEC دی ہدایت مطابق ایس وچ مقالہ چھاپن توں پہلاں دو ماہراں کول مخفی تحریری رائے (Blind Review) لئی گھلیا جاندا اے۔ دوواں ماہراں دی مثبت، مخفی رائے دے مطابق ہی مقالے نوں ”کھوج“ وچ شامل کرن یا نہ کرن دا فیصلہ کیتا جاندا اے۔

آن لائن ویب سائٹ: <https://punjabculture.ipcs.edu.pk/>

انڈیکسنگ ویب سائٹ: <http://tehqqeqat.org>

حوالیاں لئی مور جانکاری لئی: http://mgrin.ursinus.edu/help/resrch_guides/cit_style_chicago.htm

مدیر: مجلہ پنجاب کلچر۔ ادارہ پنجابی سلیکھ تے رہنل سار، پنجاب یونیورسٹی علامہ اقبال کیمپس، لاہور (پاکستان)

E-mail: director.ipcs@pu.edu.pk, punjab-culture@pu.edu.pk

Ph&Fax: 042-99210834

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نعت

چوفیرے لو ، وچالے روشنی اے
مرے آلے دوالے روشنی اے
نبیؐ دی پاک سیرت رستہ رستہ
ستارا وی اے نالے روشنی اے
کدی تاریکیاں توں وی اے لگدی
کوئی لکھ وار ٹالے روشنی اے
اوہ جس نے نور دینا ایں ابد نوں
بس اوسے مکھ دی حالے روشنی اے
اُلیکن نعت سرناواں جدوں توں
ہر اک اکھر دوالے روشنی اے
سنجھلنا فیر اُمت نوں پوے گا
کہ ہُن اس دے حوالے روشنی اے
نبیؐ دے جوڑیاں دی دھوڑ ثاقب
جو اکھیاں دے پیالے روشنی اے

(ڈاکٹر سعادت علی ثاقب)

فہرست

07	مدیر	اداریہ
09	ڈاکٹر محمد ایوب	1- مذہبی تعلیم پنجابی زبان راہیں
17	ڈاکٹر شمینہ بتول/	2- چودھری شہاب الدین دے پنجابی ترنئے
	ڈاکٹر عائشہ رحمان/	’حالی دی مسدس‘ دا ویروا
	ڈاکٹر صائمہ بتول	
29	ڈاکٹر ماریہ طاہر	3- انگریز راج سے دے پنجابی لوک ادب وچ مزاحمتی رنگ
41	ڈاکٹر رشم جمیل پال	4- بول مٹی دیا باویا: اک جھات
53	عبدالرحمن خان	5- بھگتی لہر: بارہویں صدی توں اٹھارویں صدی تک
73	اعجاز	6- سورج گرہن: اک نویکلی جھات

اداریہ

پنجاب گیانیاں دی دھرتی، اجیہی دھرتی اے جتھے صدیاں توں گیان ونڈیا جاندا رہیا اے ایہہ گیان ونڈن دا سلسلا ایہ درشاند اے کہ اتھے گیان دے ہر کھیتڑ وچ ودھیا ڈھنگ نال کھوج پرکھ داوی کم ہوندا رہیا بھانویں ادو کے سے دی گل ہووے یاں اجو کے دی کھوج پرکھ دے کھیتڑ وچ گیان دا سلسلا ودھدیاں ای ویکھیا گیا اے۔ شاکائن نال دا اک زبان دان جو پاننی توں پہلاں دا ہووے گا اوس بارے ہور معلومات تاں نہیں ملدی اے پراس دے قول نوں پاننی ماننا دیندا اے شاکائن دا قول سی کہ سارے لفظ کسی نہ کسی مادے دے نال ای بنے ہوندے نیں تے ایہ لفظ لوکائی دی بول چال وچ آندے گئے جس کر کے مادے والا لفظ اوس پکڑ وچوں نکل جاندا اے۔ پاننی نے وکھ وکھ پیشیاں دیاں اصطلاحواں دسیاں، اگیتراں کھیتراں دسیاں، حرف علت بارے جانکاری توں وکھ ادو کے تے اجو کے سے وچ خاندان دے وکھ وکھ انگاں ساکاں دے کیہ نال سن اوہناں دی پچھان وی دتی۔ بھارت دے علاقے کاشی وچ آپ دے نال دا مندر ”سارک مندر“ بنایا گیا اے جو آپ دے زبان دان تے لوکائی نوں گیان دین دے کارن ای اے۔ ایس کھوج پرکھ نال جڑے چھیمیا ہی رسالے وچ وچ زبان تے ادب دیاں وکھ وکھ پرتاں نوں موضوع بنایا گیا اے۔ ڈاکٹر محمد ایوب دے لیکھ ”مذہبی تعلیم پنجابی زبان راہیں“ وچ پنجاب دے اندر مذہبی تعلیم دین وچوں زبان دے ورتارے نوں بڑے سچے ڈھنگ نال بیان کیتا گیا اے۔ ”چودھری شہاب الدین دے پنجابی ترجمے ’حالی دی مسدس‘ دا وروا“ وچ ڈاکٹر شمینہ بتول نے چودھری شہاب الدین دے ترجمے دے کئی کچھ ساہمنے لیاندے نیں۔ ڈاکٹر ماریہ طاہر نے اپنے لیکھ وچ انگریز سے دے لوک ادب اندر مزاحمتی رنگ نوں موضوع بنایا اے۔ ڈاکٹر رشم جمیل

پال نے ”بول مٹی دیا بویا: اک جھات“ وچ سجاد حیدر دی ڈراما نگاری نوں تنقیدی تے تجزیاتی انداز نال لکھیا اے۔ عبدالرحمن اچھے کھوجکار نہیں جو ”بھگتی لہر: بارہویں صدی توں اٹھارویں صدی تک“ نوں موضوع بناندیاں ہوئیاں پنجاب دی دھرتی؛ زبان و ادب اُتے بھگتی لہر دے اثرات دا جائزہ لیا اے جدکہ اعجاز نے افضل احسن رندھاوا دے ناول سورج گرہن دیاں پرتاں کھولیاں نیں اوہ اپنے لیکھ ”سورج گرہن: اک نویکلی جھات“ وچ ناول نگار دے فن تے تحقیقی انداز اپنا کے مدلل لکھت بناندے نیں۔ اجو کے سہ اندر وی پنجاب دی دھرتی تے جو ساہت رچیا جا رہیا اے اوہدے اندر دی نوکلنتا ساہت دے پر پھلتا دی دس پاندی اے۔

.....مدیر